Eduskunnan Liikenne- ja viestintävaliokunta

VALTIONEUVOSTON SELONTEKO JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA VUOSILLE 2026-2029 VNS 2/2025

Kiitämme mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selonteosta VNS 2/2025 .

1) Huoltovarmuus ja merikuljetusten jatkuvuus

Suomen riippuvuus merikuljetuksista on korostunut entisestään nykyisessä ulko- ja turvallisuuspoliittisessa tilanteessa. Suomen ulkomaankaupasta jo 96 prosenttia kulkee meritse. Vaihtoehtoisia reittejä on oltava, mutta merikuljetuksia ei pystytä korvaamaan muilla kuljetusmuodoilla kuin pieniltä osin. Huoltovarmuuskeskuksen arvion mukaan maksimissaan 10 prosenttia Suomen ulkomaankaupasta on mahdollista siirtää muihin kuljetusmuotoihin. Kansainvälisen saavutettavuuden ja huoltovarmuuden näkökulmasta merikuljetusten toimintavarmuus ja jatkuvuus ovat siis avainasemassa. Tämä huomioiden on hämmästyttävää, että poliittisessa keskustelussa edelleen säännöllisesti nostetaan esille mahdollisuus leikata merenkulun miehistökustannusten palautusjärjestelmästä. Palautusjärjestelmästä leikkaaminen edes osittain heikentää suomalaisten alusten kilpailukykyä verrattuna muihin Euroopan lippuihin ja vaarantaisi siten mahdollisuuden pitää aluksia Suomen lipun alla.

Riittävän suomalaisen jäävahvisteisen aluskaluston ja suomalaisten merenkulkijoiden varmistamiseksi Suomen lipun ja toimintaympäristön tulee olla kilpailukykyisiä normaalioloissa. Miehistökustannusten palautusjärjestelmä on EU -tasoinen mekanismi, jonka tavoitteena on varmistaa, että eurooppalainen merenkulku pystyy kilpailemaan ns. halpalippujen kanssa. Tämä on erityisen tärkeä merikuljetuksista riippuvaiselle Suomelle. Järjestelmä on käytössä kaikissa EU merenkulkumaissa. Pidämme erittäin tärkeänä ja välttämättömänä suomalaisen merenkulun kilpailukyvyn, merenkulkijoiden riittävyyden ja huoltovarmuuden näkökulmasta, että EU linjausten mukainen miehistökustannusten pakautusjärjestelmä turvataan pitkäjänteisesti poliittisella linjauksella.

Liikennejärjestelmän toimivuus ja resilienssi edellyttävät markkinoiden toimivuutta ja kriittisen infran turvaamista mutta on syytä huomioida, että kaikissa poikkeusoloissa markkinat eivät toimi normaalisti ja tarvitaan erityisiä toimia, jotta esimerkiksi huoltovarmuuskuljetukset pystytään hoitamaan.

Niin kauan kun väylät, satamat, meriliikenteenohjaus, luotsaus ja jäänmurto toimivat normaalisti ja vakuutuksia on saatavilla eikä turvallinen, kannattava liiketoiminta vaarannu, merikuljetukset hoituvat markkinaehtoisesti. Mutta jos tilanne kehittyy niin, että nämä eivät toteudu, on huoltovarmuutemme kotimaisen tonniston ja huoltovarmuuskuljetuksia hoitavien suomalaisten merenkulkijoiden sekä poikkeusoloja varten tehtyjen erityisjärjestelyjen varassa.

Suomen Varustamot
Aleksanterinkatu 44, FI-00110 Helsinki, Sähköposti: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Aleksandersgatan 44, FI-00110 Helsingfors, E-post: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi
Aleksanterinkatu 44, , FI-00500 Helsinki, Finland, E-mail: office@shipowners.fi, www.shipowners.fi

2) Hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää edistävät toimet

Merenkulun vihreän siirtymän toteuttamisessa ratkaisevaa on uusien, fossiilittomien polttoaineiden saatavuus kilpailukykyiseen hintaan koko merenkulun tarpeisiin. Tässä olemme vielä alkumetreillä. Päästöjen vähenemisen lisäksi tämä lisäisi uusien polttoaineiden tuotantoa ja käyttöä, jonka myötä myös markkinaehtoinen hinta laskisi asteittain. Lisäksi tämä kannustaisi investoimaan uusiin ympäristöystävällisiin aluksiin.

Suomen tulisi pikaisesti ryhtyä toimenpiteisiin, joilla voidaan vauhdittaa uusien polttoaineiden käyttöä ja kaventaa hintaeroa fossiilisiin merenkulun polttoaineisiin. Esimerkiksi Ranskassa on jo tehty päätös kohdentaa päästökauppatuloja merenkulkuun. Suomen kilpailukyvn kannalta on kriittisen tärkeää aloittaa valmistelu välittömästi, jotta vastaavia pitkäjänteisiä toimenpiteitä voidaan toteuttaa heti julkisen talouden suunnitelmakauden (2026-2029) alussa.

Lisäksi esitämme, että satamien maasähköön sovelletaan EU:n mahdollistamaa alennettua verokantaa. Tätä mahdollisuutta ovat hyödyntäneet jo useat Euroopan maat.

Maija Mattila
Työmarkkina- ja lakiasiainjohtaja
Suomen Varustamot